

ବହୁବର୍ଷ ତଳେ ଭାରତ ଜଡ଼ିତ ବିଖ୍ୟାତ ବୁଦ୍ଧ ଲେଖକ ରୁଡିୟାର୍ଡ କିପଲିଙ୍ଗ ହିମାଚଳର ସ୍ଥିତି ଉପତ୍ୟାକାକୁ ଭ୍ରମଣରେ ଯାଇଥିଲେ । ସ୍ଥିତି ରମଣୀୟ ପରିବେଶରେ ସେ ଆତ୍ମହରା ହୋଇଯାଇଥିଲେ । ଏହି ଅନୁଭବ ସମ୍ପର୍କରେ ସେ ଲେଖିଥିଲେ- ‘ମୁଁ ଶେଷରେ ପୃଥିବୀ ଭିତରେ ଆଉ ଏକ ପୃଥିବୀକୁ ପ୍ରବେଶ କଲି । ଯେଉଁଠି ବଡ଼ ବଡ଼ ପାହାଡ଼ କେବଳ ପଥରରେ ସଜେଇ ହୋଇ ହିମାଳୟ ଆଗରେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟାଦି ବସିଛନ୍ତି । ଶୁଣିବ ନିଶ୍ଚୟ ଏଇଠି ବୁଦ୍ଧି’ ଏ ଭାବନା ଆଜି ବି ଆସେ ପର୍ଯ୍ୟଟକଙ୍କ ମନରେ ଯେଉଁମାନେ ସ୍ଥିତି ଭ୍ରମଣରେ ଯାଆନ୍ତି ।

ଓଡ଼ିଶା ଏକପ୍ରେସ୍

ଭୁବନେଶ୍ୱର ଓ କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା ରୁ ଏକସଙ୍ଗେ ପ୍ରକାଶିତ

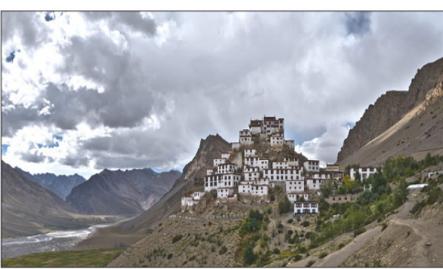
ଭୁବନେଶ୍ୱର ୨୯ ଡିସେମ୍ବର ୨୦୨୫ ସୋମବାର ପୃଷ୍ଠା ୫

ସ୍ଥିତି ଉପତ୍ୟାକା ଲିଶ୍ୱରଙ୍କ ବାସସ୍ଥାନ!

ହିମାଚଳପ୍ରଦେଶର ହିମାଳୟ ମଧ୍ୟରେ ରହିଛି ଏହି ଅଞ୍ଚଳ । ଏହାର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟକୁ ଶବ୍ଦରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ କାହା ପଛରେ । ଏହା ଏକ ଶୀତଳ ମରୁଭୂମି । ଶୁଷ୍କ ପର୍ବତ, ସବୁଜିମା ଓ ଗଭୀର ଗଣ୍ଡର ଅପୂର୍ବ ସମାଗମ ଏହି ଉପତ୍ୟାକା । ଟିକଟର ସହ ଭୌଗୋଳିକ ନିକଟତା ଯୋଗୁଁ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମର ଆଦ୍ୟ ସମୟର କଳା, ଗ୍ରନ୍ଥ ଓ ପ୍ରତିମା ସବୁ ପୁରୁଷିତ ଭାବରେ

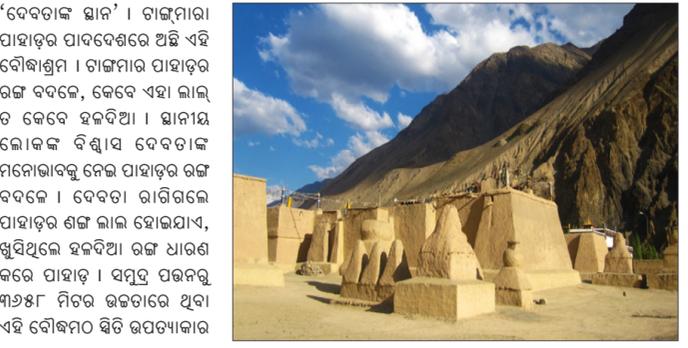
ଚେହେରା, ଅନ୍ୟ ଏକ ରୂପ ନେଇଯାଏ, ଅବାସ୍ତବ, ସ୍ୱପ୍ନ ପରି ମନେହୁଏ । ଶୀତରେ ନାକୋରେ ପହଞ୍ଚିବା କାଷ୍ଠଶିଳ୍ପୀ କଞ୍ଚକର । ଅକ୍ଟୋବର ଶେଷ ସୁଦ୍ଧା ସ୍ଥିତିରେ ବରପ ପଡ଼େ, ଧୀରେ ଧୀରେ ରୋହତାଳ ଓ କୁଣ୍ଡୁମ ପାଦ୍ ବନ୍ଦ ହୋଇଯାଏ । କହିବାକୁ ଗଲେ ନାକୋରେ ପହଞ୍ଚିବାର ସହଜ ରାସ୍ତା ବନ୍ଦ ହୋଇଯାଏ ।

ଶ୍ରେଷ୍ଠ ନମୁନା ତୋବୋ ବୌଦ୍ଧ ମଠର କଳାକୃତି । ଲାଲ-ମାଟିଭିତର ବାହ୍ୟଭାଗ ଓ କାନ୍ଥକାର୍ଯ୍ୟ ମଞ୍ଜିତ ଅଭ୍ୟନ୍ତର ବୌଦ୍ଧମଠର ଭଲ ପାର୍ଶ୍ୱ ମଧ୍ୟରେ ଭିନ୍ନ ଅନୁଭୂତି ଆଣେ । ତାବୋ ବୌଦ୍ଧ ମଠକୁ ଛାଡ଼ି ଅନେକ ଛୋଟ ଛୋଟ ଗୁମ୍ଫାକୁ ସନ୍ଧ୍ୟାସାମାନ୍ୟ ଧ୍ୟାନ ପାଇଁ ବ୍ୟବହାର କରୁଥିଲେ । ଏହି ବୌଦ୍ଧମଠ ପରିସରରେ ୯ଟି ମନ୍ଦିର, ୨୩ଟି ଗୁମ୍ଫା ମନ୍ଦିର ଓ ଗୋଟିଏ ସନ୍ଧ୍ୟାସାମାନ୍ୟ କୋଠରୀ ରହିଛି । ସନ୍ଧ୍ୟାସାମାନ୍ୟ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ଭିନ୍ନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅଛି ଏଠାରେ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଭାରତୀୟ ପ୍ରତ୍ନତତ୍ତ୍ୱ ବିଭାଗ ଛତିହାସ

ଅଣଓସାରିଆ ପାହାଡ଼ି ରାସ୍ତାରେ ଏକପକ୍ଷୀ ଚଢ଼ିବା ପରେ ଆଉ ଏକ ପାହାଡ଼ର ଶୀର୍ଷ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିହୁଏ । ଏଠାରେ ଆପଣଙ୍କୁ ସ୍ୱାଗତ କରିବ ଧାନ୍ଦକେନ୍ଦ୍ର ହ୍ରଦ ।

ହୋଇରହିଥାଏ । ଫରଫର ହୋଇ ଉଡ଼ୁଥିବା ଟିକଟାୟ ପ୍ରାଥନା ପତାକା ମାଳା, ପ୍ରାଥନା ପଥର ଓ ଘାସ ଚରୁଥିବା ଚମନା ଗାଈ ଯେକୌଣସି ପର୍ଯ୍ୟଟକର କ୍ୱାନ୍ତ ଆଖୁକୁ ପୁଣିଥରେ ସତେଜ କରିଦିଏ ଏଠାରେ । ବେଳେ ବେଳେ ପୁରୁଣା ବିବାହ ନୃତ୍ୟ ଖାଲ୍ ଦେଖିବାର ସୁଯୋଗ ବି ମିଳିଯାଏ ପର୍ଯ୍ୟଟକଙ୍କୁ । ସ୍ଥିତିର ଗାଁଗୁଡ଼ିକ ଅପହଞ୍ଚି । କିନ୍ତୁ ଭାରତର ସବୁଠାରୁ ବହୁତସଞ୍ଚ ଓ ହୃଦୟବାନ୍ ଲୋକ ଏଠାରେ ରୁହନ୍ତି । ପର୍ଯ୍ୟଟକମାନଙ୍କୁ ଆଦର କରନ୍ତି । ପରିବାର ପୋଷଣ ପାଇଁ କଠିନ ପରିଶ୍ରମ କରୁଥିବା ସ୍ତ୍ରୀମାନେ ଲୋକେ କିନ୍ତୁ ଅତିଥ ଅଭ୍ୟର୍ଥନାରେ ଖୁବ୍ ପାରଙ୍ଗମ । ସବୁବେଳେ ଶାନ୍ତିର ଝଲକ ମିଳୁଥାଏ

ଅନ୍ୟତମ ପୁରାତନ ବୌଦ୍ଧମଠ । ଏହି ବୌଦ୍ଧମଠ ସହ ମନ୍ଦିର ସଂଲଗ୍ନ ରହିଛି । ଏହାକୁ ସାରଖାଙ୍ଗ ବା ଗୋଲ୍,ଡେନ୍, ନେମ୍ଲୁଲ୍, ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଏ । ମନ୍ଦିରରେ ଅନେକ ଦେବୀ ଦେବତାଙ୍କ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଆଛାଦିତ

ନଦୀକୂଳରେ । ପାଣିପାଗ, ଜଳବାୟୁ ଓ ପ୍ରାକୃତିକ ପରିବେଶ ଠିକ୍ ଲାଗୁ ପରି ଟିକଟାୟ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମର ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଯୋଗୁଁ ଲିଟିଲ୍, ଟିକଟ ଓ ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଇପାରେ ସ୍ଥିତିକୁ । କି ଗୋମା ବା କି ବୌଦ୍ଧମଠ ଅଛି କାହାଠାରୁ ଶକିନି, ଦୂରରେ ଥାଏ ସମୁଦ୍ରପତନରୁ ୪୧୧୬ ମିଟର ଉଚ୍ଚତାରେ, ଏହା ସ୍ଥିତି ଉପତ୍ୟାକାର ବୃହତ୍ତମ ବୌଦ୍ଧମଠ । ଏକାଦଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଛାପିତ ହୋଇଥିଲା ଏହା । ଏଠାରେ ପୁରାତନ ପାରମ୍ପରିକ ବୌଦ୍ଧ ଚାନ୍ଦ ଓ ଚିତ୍ରକଳା ରହିଛି । ଏବେ ବି ବହୁ ସଂଖ୍ୟକ ବୌଦ୍ଧ ସନ୍ଧ୍ୟାସୀ ଓ ସନ୍ଧ୍ୟାସିନୀ ରୁହନ୍ତି ଏଠାରେ । ବୌଦ୍ଧ ସନ୍ଧ୍ୟାସାମାନ୍ୟଙ୍କର ଏହା ଅନ୍ୟତମ ପୁଖ୍ୟ ଚାଲିମ କେନ୍ଦ୍ର । ଏକାଦଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ବୌଦ୍ଧଗୁରୁ ଅତିଶାଳକ ଜଣେ ଶିଷ୍ୟ ତ୍ରୋମସୋନ୍ଦକ ଦ୍ୱାରା ଏହା ନିର୍ମିତ ହୋଇଥିଲା । ପଞ୍ଚମ ଦଲାଲଜାମାଳ ସମୟରେ ସମୁଦ୍ରସ୍ତର ଶତାବ୍ଦୀରେ ମୋଟ୍ଟୋଲମାନେ ଏହି ପର୍ଯ୍ୟଟକଙ୍କ ମନ ମୋହିନେବ । ପର୍ଯ୍ୟଟକମାନେ ଏଠାରେ ନିଜ ଯାନବାହାନ ରଖି କେବଳ ଚାଲିଗୁଲି କିଛି ସମୟ କାଟନ୍ତି । ହିଁକିମର ଘରଗୁଡ଼ିକ ମାଟି ଓ ପଥର ଗୋଡ଼ିତର ତିଆରି । ସବୁ ଘରର ରଙ୍ଗ ଧଳା ।

ରହିଛି । ଏହି ସ୍ଥାନ ଟିକଟାୟ ବୌଦ୍ଧ ଧର୍ମଗୁରୁ ଦଲାଲଜାମାଳର ଅନ୍ୟତମ ପ୍ରିୟ ସ୍ଥାନ । ସ୍ଥିତି ଉପତ୍ୟାକାରେ ଏମିତି ସବୁ ଗ୍ରାମ ଅଛି ଯାହା ରୋମାଞ୍ଚପ୍ରିୟ ପର୍ଯ୍ୟଟକମାନଙ୍କ ପାଇଁ ସବୁଠାରୁ ଉପଯୁକ୍ତ ସ୍ଥାନ ବୋଲି ମନେ କରାଯାଇପାରେ । ସ୍ଥିତିର ନାକୋ-ଗାବୋ-କାଳା ଗ୍ରାମ ତ୍ରିଭୁଜ ଏମିତି ଏକ ସ୍ଥାନ । ବହୁତ ପ୍ରାକୃତିକ ଭୂଭାଗ ମଧ୍ୟରେ ସରଳ ଗ୍ରାମୀଣ ପରିବେଶ ସମୁଦ୍ର ପତନରୁ ୧୨,୫୦୦ ଫୁଟ ଉଚ୍ଚତାରେ ଥିବା ଏହି ନିରୁତ ଅଞ୍ଚଳ ରୋମାଞ୍ଚପ୍ରିୟ ପ୍ରକୃତି ପ୍ରେମୀ ପର୍ଯ୍ୟଟକଙ୍କ ପାଇଁ ସ୍ୱପ୍ନ ସଦୃଶ । ଯେଉଁମାନେ ରୁଡିୟାର୍ଡ କିପଲିଙ୍ଗଙ୍କ ଉପଲୋଭ ଉଦ୍ଧି ପଢ଼ିଛନ୍ତି ସେମାନେ ବି ଏଠାକୁ ଆସି ସେଇ ଅନୁଭବ ନେଇ ଫେରିବେ । ପୃଥିବୀ ଭିତରେ ଭିନ୍ନ ଏକ ପୃଥିବୀର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟରେ ବିମୋହିତ ହୁଅନ୍ତି ସମସ୍ତେ । ଆସନ୍ତୁ ଜାଣିବା କ'ଣ ଅଛି ଏଠି ।

ବର୍ଷ ତଳେ ଛାପିତ ହୋଇଥିଲା । ୯୯୭ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ଏହି ବୌଦ୍ଧମଠ ନିର୍ମିତ ହୋଇଥିଲା ବୋଲି ଐତିହାସିକ ପ୍ରମାଣ ମିଳିଛି । ମାତ୍ର ବାହ୍ୟ ସମାଜଠାରୁ ଅପହଞ୍ଚିତ ରୂପରେ ଥିବାରୁ ଏହାର ଗୌରବମୟ ଐତିହ୍ୟ, ପରମ୍ପରା ଓ ବୌଦ୍ଧ ସଂସ୍କୃତି ଏକଦମ୍ ବିଶୁଦ୍ଧ, ଅକ୍ଷତ ଅବସ୍ଥାରେ ଅଛି । ତାବୋ ଉପତ୍ୟାକାରେ ହାତଭଙ୍ଗା

ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଅନେକ ସ୍ଥାନର ରକ୍ଷାକାରଣ ଦାୟିତ୍ୱ ନେଇଛି । **ପୁରୁଣା ରାଜଧାନୀ ଧାନ୍ଦକେନ୍ଦ୍ର** ସମୁଦ୍ର ପତନରୁ ୧୩,୦୦୦ ଫୁଟ ଉଚ୍ଚତାରେ ରହିଛି ଧାନ୍ଦକେନ୍ଦ୍ର ଗ୍ରାମ । ତାବୋ ଓ କାଳା ଗ୍ରାମ ମଝିରେ ଥିବା ଏହି ଗ୍ରାମ ଏକ ସ୍ଥିତି ରାଜ୍ୟର ରାଜଧାନୀ ଥିଲା । ସମୁଦ୍ରସ୍ତର

କାଟକେନ୍ଦ୍ର ପାଣି, ପଛରେ ରୁଷ୍ଟାଭାସିତ ପର୍ବତ ଓ ହ୍ରଦରେ ମେଘର ପ୍ରତିଛବି । ଯେକୌଣସି ମଣିଷ ମନରେ ସାଜିତ ହୋଇ ରହିଲା ଭଳି ଛବିଦିଏ । **କାବାଶ୍ୱର ଗାଁ ଲାଙ୍ଗଜା** ବାରିପଡ଼େ ପର୍ବତ ଯେଉଁଠି ହୋଇ ଗିନା ପରି ଆକାରର ଏକ ଛୋଟ ଅଞ୍ଚଳ ଅଛି ସ୍ଥିତି ଉପତ୍ୟାକାରେ । ଏହି ଗାଁର ନାଁ ଲାଙ୍ଗଜା । ଗାଁରେ ପଶିଲେ ଆପଣଙ୍କୁ ସ୍ୱାଗତ କରିବ ଧ୍ୟାନରତ ବୁଦ୍ଧକ ବିଶାଳ ପ୍ରତିମା । ଏହି ଗାଁ ଖ୍ୟାତ କାବାଶ୍ୱ ସଂରକ୍ଷିତ ଅଞ୍ଚଳ ଭାବରେ । ନିୟୁତ ନିୟୁତ ବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ସ୍ଥିତି ଉପତ୍ୟାକା ଥେପୁ ସାଗର ତଳେ ବୁଡ଼ି ରହିଥିଲା । ଚେଣ୍ଡି ସାମୁଦ୍ରିକ ଜୀବନର କାବାଶ୍ୱ ଏଠାରେ ବିଶିଷ୍ଟ ଭାବରେ ପଢ଼ୁଥିବାର ଦେଖାଯାଏ ।

ସେମାନଙ୍କ ଚେହେରାକୁ । ଏଠାରେ ମହିଳାମାନେ ଦୁର୍ଗମନା ଓ ପରିଶ୍ରମା । ବରଫ ତରଳିବେ ଏଠାରେ ମହିଳାମାନଙ୍କର ବାର୍ଷିକ ଖରାଦିନିଆ କାମ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଯାଏ । ପୋଷାକାବନୀମାନଙ୍କୁ ଦାଗଶୁଣିକୁ ଦେବାକୁ ହୁଏ । ବାଲି, ଆଳୁ ଓ ମଟର ଚାଷ ପାଇଁ କମି ଚାଷ କରାଯାଏ । ହୁଏ ମଧ୍ୟରେ ପର୍ଯ୍ୟଟକମାନଙ୍କ ଚାଁ କଳଖୁଆ ଆଦି ମଧ୍ୟ ବୁଝିବାକୁ ହୁଏ । ଏସବୁରେ ମୁଖ୍ୟ ଭୂମିକା ଥାଏ ମହିଳାମାନଙ୍କର । ହୁଏ ସ୍ଥିତିରେ ଆପଣ ଆଉ ଏକ ଅନ୍ୟ ଅନୁଭବ ପାଇବେ ଛୋଟ ପିଲାଙ୍କଠାରେ । ସରଳ, ଉଚ୍ଚ, ଫୁଲ୍, କୌତୁହଳୀ ଆଉ ସୂର୍ଯ୍ୟକିରଣ ପରି ସତେଜ ଚମକିବାର ଶିଶୁ । ହସ ହସ ପୁଅ । କଳକର ଜୀବନର ଭୟ ନାହିଁ । ପର୍ଯ୍ୟଟକଙ୍କୁ ଖୁବ୍ ଆଗ୍ରହରେ ଭେଟନ୍ତି । ସହରା ପିଲାଙ୍କ ପରି ମଉକା ଚେହେରା ନଥାଏ ସେମାନଙ୍କଠାରେ । ପ୍ରକୃତି ପ୍ରତିକୂଳ ହେଲେ ବି ଚାଁ ଭିତରେ

ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତି ରହିଛି । ଏହି ମନ୍ଦିରର ଅନ୍ୟତମ ମୁଖ୍ୟ ଆକର୍ଷଣ ଆକର୍ଷକ ରଙ୍ଗିନ ପ୍ରାଚୀର କଳା ଓ ସ୍ୱପ୍ନ କାଠ ଖୋଦେଇ ମେଢ଼ୁ । ପୂର୍ବେ ଏଠାରେ ଫେଟି ମନ୍ଦିର ଦୁଇଟି ପ୍ରାଚୀର ପରିବେଷଣ ଭିତରେ ରହିଥିଲା । ଏବେ ଏହାର ସଂଖ୍ୟା ଅନେକ ବଢ଼ିଛି । ମନ୍ଦିରର ଗର୍ଭଗୃହରେ ୫୦ଟି ପ୍ରତିମା ରହିଛି । ମନ୍ଦିର ବାହାରେ ବୁଦ୍ଧକର ଚାରିଦିଗକୁ ବାହିଥିବା ଚାରୋଟି ପ୍ରତିମା ଅଛି । ବୌଦ୍ଧମଠ ଯେତେ ପୁରୁଣା ଏହି ମୂର୍ତ୍ତି ମଧ୍ୟ ସେତେ ପୁରୁଣା ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସ କରାଯାଏ । ମନ୍ଦିର ବାହାରେ ଅକ୍ଷାରିଆ ଗୋଲାକାର ପାଦତଳା ରାସ୍ତା ଅଛି, ମନ୍ଦିର ପ୍ରବେଶ ପାଇଁ ଏହି ରାସ୍ତା ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ । ଏହି ମନ୍ଦିରରେ ଚମତ୍କାର ପ୍ରାଥନା ଚଳୁ ଲାଗାଯାଇଛି । ଏହି ବୌଦ୍ଧମଠ ତାବୋ ବୌଦ୍ଧମଠ ପରି ପୁରୁଣା ସମୟରେ ଶିକ୍ଷା ଓ ତର୍କର କେନ୍ଦ୍ର ଥିବାର ବିକଶିତ କରାଯାଇଥିଲା ।

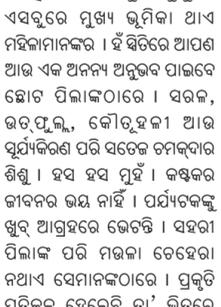
ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତି ରହିଛି । ଏହି ମନ୍ଦିରର ଅନ୍ୟତମ ମୁଖ୍ୟ ଆକର୍ଷଣ ଆକର୍ଷକ ରଙ୍ଗିନ ପ୍ରାଚୀର କଳା ଓ ସ୍ୱପ୍ନ କାଠ ଖୋଦେଇ ମେଢ଼ୁ । ପୂର୍ବେ ଏଠାରେ ଫେଟି ମନ୍ଦିର ଦୁଇଟି ପ୍ରାଚୀର ପରିବେଷଣ ଭିତରେ ରହିଥିଲା । ଏବେ ଏହାର ସଂଖ୍ୟା ଅନେକ ବଢ଼ିଛି । ମନ୍ଦିରର ଗର୍ଭଗୃହରେ ୫୦ଟି ପ୍ରତିମା ରହିଛି । ମନ୍ଦିର ବାହାରେ ବୁଦ୍ଧକର ଚାରିଦିଗକୁ ବାହିଥିବା ଚାରୋଟି ପ୍ରତିମା ଅଛି । ବୌଦ୍ଧମଠ ଯେତେ ପୁରୁଣା ଏହି ମୂର୍ତ୍ତି ମଧ୍ୟ ସେତେ ପୁରୁଣା ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସ କରାଯାଏ । ମନ୍ଦିର ବାହାରେ ଅକ୍ଷାରିଆ ଗୋଲାକାର ପାଦତଳା ରାସ୍ତା ଅଛି, ମନ୍ଦିର ପ୍ରବେଶ ପାଇଁ ଏହି ରାସ୍ତା ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ । ଏହି ମନ୍ଦିରରେ ଚମତ୍କାର ପ୍ରାଥନା ଚଳୁ ଲାଗାଯାଇଛି । ଏହି ବୌଦ୍ଧମଠ ତାବୋ ବୌଦ୍ଧମଠ ପରି ପୁରୁଣା ସମୟରେ ଶିକ୍ଷା ଓ ତର୍କର କେନ୍ଦ୍ର ଥିବାର ବିକଶିତ କରାଯାଇଥିଲା ।

ସ୍ଥିତି ନଦୀ ହିମାଚଳପ୍ରଦେଶର ଏହି ଶୁଷ୍କ କିନ୍ତୁ ସୁନ୍ଦର ଭୂମିକୁ ପୋଷଣ ଦିଏ ନିରବରେ ବହିଯାଉଥିବା ବୃତ୍ତପଳା ନଳ ସ୍ଥିତି । ଶୀତ ପରେ ବରଫ ତରଳି, ନଦୀ ବୁଲୁପାଖରେ କାବନ ଚଳଚଳନ ହୋଇଯାଏ । ବରଫର ଚାପର ବହିରଳା ପରେ ସେଠି ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ ସବୁଜ ଘାସର କୋମଳ ଘଷ ଗାଳିତା । ଚମରା ଗାଈ, ଛେଳି, ମେଘା ଏମାନେ ସମସ୍ତେ ଆସନ୍ତି ସେଠାକୁ ଚରିବା ପାଇଁ । ଏକ କାବଜକୁ ତ ସ୍ଥାନୀୟ ଲୋକଙ୍କ କାବନଧାରଣର ମୁଖ୍ୟ ମାଧ୍ୟମ । କ୍ଷୀରରୁ ଲୁଣିଆ, ଛେନା ଆଦି ପ୍ରସ୍ତୁତି ହୁଏ, ଭଲରୁ ଚେଷ୍ଟ ଓ କମଳ ଆଦି ତିଆରି ହୁଏ ।

ପାହାଡ଼ି ଶୀତରେ ଅତଳ ମହାମେରୁ ପରି ଶହ ଶହ ବର୍ଷ ଧରି ଛିଡ଼ା ହୋଇ ରହି ଥିବା ଏହି ପ୍ରାଚୀନ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଏହା ସ୍ଥିତିର ଶାସକ ନୋନୋ ରାଜବଂଶର ପ୍ରଶାସନିକ କେନ୍ଦ୍ର ଥିଲା । ସ୍ଥାନୀୟ ଭାଷାରେ ଧ୍ୟାନକର ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ ହେଉଛି- ଅପର୍ବ ଚିତ୍ରକ ପାଇଁ ଅପହଞ୍ଚି ଥିବା ପର୍ବତର ଏକ ସ୍ଥାନ । ଏ ସ୍ଥାନ ଥିବା ପର୍ବତମାନଙ୍କ ଦୁର୍ଗ । ପରିବେଷିତ । ପ୍ରକୃତ ନିକାହରା ଖୋରୁଥିବା ଲୋକଙ୍କ ପାଇଁ ପ୍ରକୃଷ୍ଟ ସ୍ଥାନ । ଏହି ଗାଁର ଉଚ୍ଚତମ ସ୍ଥାନରେ ଅଛି ଧ୍ୟାନକର୍ ଗୋମ୍ଫା । ଗୋଲୁପା ବୌଦ୍ଧ ଶୁଙ୍ଖଳର ଏହି ବେଦ୍ୟମଠ । ଏଠାରୁ ପରିବେଶକୁ ଉପଭୋଗ କରିବା ସତରେ ଖୁବ୍ ମନଲୋଭା । ସ୍ଥିତି ଓ ପିନ୍ ନଦୀର ସଙ୍ଗମ ଅଛି ଏହି ବୌଦ୍ଧମଠ ଆଗରେ । ଏହି ଆଶ୍ରମରୁ

କାଜା ସ୍ଥିତିର ପ୍ରଶାସନିକ କେନ୍ଦ୍ର କାଜାକୁ ଯିବା ସମୟରେ ଅନେକ ପାହାଡ଼ତଳା ରାସ୍ତା ବି ପଡ଼େ । ଯର୍ଯ୍ୟତକମାନେ ଏସବୁ ରାସ୍ତା କଡ଼ରେ ଚମତ୍କାଣ୍ଡି ରାତିରେ ପ୍ରକୃତିକୁ ଉପଭୋଗ କରନ୍ତି । ଦିନ ଯେତେକି ସୁନ୍ଦର ଏଠାରେ ସେତିକି ସୁନ୍ଦର ରାତିର ଚାନ୍ଦାଖିତି ଆକାଶ । ୧୨,୦୦୦ ଫୁଟ ଉଚ୍ଚତାରେ ଥିବା କାଜା ଏମିତି ଏକ ସ୍ଥାନ ଯେଉଁଠାରେ ପର୍ଯ୍ୟଟକମାନେ ଏକାକରେ ନିରବରେ ଘଣ୍ଟା ଘଣ୍ଟା ଦୃଷ୍ଟି କରାନ୍ତି । ଏଠାରେ ଅଛି ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ

ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତି ରହିଛି । ଏହି ମନ୍ଦିରର ଅନ୍ୟତମ ମୁଖ୍ୟ ଆକର୍ଷଣ ଆକର୍ଷକ ରଙ୍ଗିନ ପ୍ରାଚୀର କଳା ଓ ସ୍ୱପ୍ନ କାଠ ଖୋଦେଇ ମେଢ଼ୁ । ପୂର୍ବେ ଏଠାରେ ଫେଟି ମନ୍ଦିର ଦୁଇଟି ପ୍ରାଚୀର ପରିବେଷଣ ଭିତରେ ରହିଥିଲା । ଏବେ ଏହାର ସଂଖ୍ୟା ଅନେକ ବଢ଼ିଛି । ମନ୍ଦିରର ଗର୍ଭଗୃହରେ ୫୦ଟି ପ୍ରତିମା ରହିଛି । ମନ୍ଦିର ବାହାରେ ବୁଦ୍ଧକର ଚାରିଦିଗକୁ ବାହିଥିବା ଚାରୋଟି ପ୍ରତିମା ଅଛି । ବୌଦ୍ଧମଠ ଯେତେ ପୁରୁଣା ଏହି ମୂର୍ତ୍ତି ମଧ୍ୟ ସେତେ ପୁରୁଣା ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସ କରାଯାଏ । ମନ୍ଦିର ବାହାରେ ଅକ୍ଷାରିଆ ଗୋଲାକାର ପାଦତଳା ରାସ୍ତା ଅଛି, ମନ୍ଦିର ପ୍ରବେଶ ପାଇଁ ଏହି ରାସ୍ତା ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ । ଏହି ମନ୍ଦିରରେ ଚମତ୍କାର ପ୍ରାଥନା ଚଳୁ ଲାଗାଯାଇଛି । ଏହି ବୌଦ୍ଧମଠ ତାବୋ ବୌଦ୍ଧମଠ ପରି ପୁରୁଣା ସମୟରେ ଶିକ୍ଷା ଓ ତର୍କର କେନ୍ଦ୍ର ଥିବାର ବିକଶିତ କରାଯାଇଥିଲା ।

ବାହାରେ ପ୍ରାଥନା ପତାକା ଫରଫର ହୋଇ ଉଡ଼ୁଥାଏ । ଏଥିରୁ ବୁଝିହୁଏ ଗାଁରେ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମର ରାଜୁତି ଅଛି । ରାଷ୍ଟ୍ରାକଡ଼ରେ ଥିବା ଏହି ଘରଗୁଡ଼ିକୁ ଯିବା ପାଇଁ ଖୁବ୍ ଗଢ଼ାଣିଆ ପାଦତଳା ରାସ୍ତାରେ ଯିବାକୁ ହୁଏ । ଏଠାରେ ରହିବା ପାଇଁ ହୋଟେଲ୍ ବା ଲଜ୍ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ସ୍ଥାନୀୟ ଲୋକଙ୍କ ଘରେ ଅତିଥ ଭାବରେ ରହିପାରିବେ ଆପଣ । ଖୁବ୍ ଆଗାମ ଦେବାକାଳି

ହୋଇଥିଲା କି ଗୋମା । ୧୮୪୦ରେ ଏଠାରେ ନିର୍ମାଣେ ନଷ୍ଟ ହୋଇଥିଲା । ୧୯୭୫ରେ ଏକ ଭୟଙ୍କର ଭୂମିକମ୍ପରେ ମଧ୍ୟ ଏହାର ଅଶେଷ କ୍ଷତି ଘଟିଥିଲା । ଏହି ବୌଦ୍ଧ ଶିକ୍ଷାଗୁମ୍ଫା ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ବୌଦ୍ଧ ଛାପତ୍ୟର ପ୍ରମାଣ ବହନ କରିଛି । ଏହା ଶନୀ ସ୍ଥାପତ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ଅନୁପ୍ରାପ୍ତ । ଏହି ଆଶ୍ରମର ମନ୍ଦିରରେ ଧ୍ୟାନରତ ବୁଦ୍ଧଙ୍କ ପ୍ରତିମା ରହିଛି । ଏହି ଗୋମା ତିନିମହଲା ବିଶିଷ୍ଟ । ତଳ ମହଲା ଭୂତଳ । ଏହା ମୁଖ୍ୟତଃ କଣ୍ଠାର ଭାବରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । ମଝି ମହଲାରେ ସଜା କଣ୍ଠ ଓ ସନ୍ଧ୍ୟାସାମାନ୍ୟଙ୍କ କଣ୍ଠ ରହିଛି । ଉପର ମହଲାରେ ଉପାସନା ଓ ପ୍ରାଥନା କଣ୍ଠ ରହିଛି । ପ୍ରାୟ ୨୫୦ ବୌଦ୍ଧ ସନ୍ଧ୍ୟାସୀ ଏଠାରେ ଶିକ୍ଷାଗୁମ୍ଫା ପାଇଁ ସବୁ ସମୟରେ ଥାଆନ୍ତି । ଏହି ଆଶ୍ରମରେ ନିୟମିତ ପୁଖୁଆ ଆବାସ୍ ଅଛି । ୨୦୦୦ ମସିହାରେ ଏହି ଗୋମାର ସହସ୍ରାଦି ଉତ୍ସବ ଦଲାଲଜାମାଳ ଉପସ୍ଥିତିରେ ପାଳନ କରାଯାଇଥିଲା ।

ଶତାବ୍ଦୀରେ ଗାଲୁଧର୍ ଗୋମ୍ଫା । ପୁରାତନ ଦୁର୍ଗ ଶୈଳୀରେ ନିର୍ମିତ ହୋଇଛି ଏହି ବୌଦ୍ଧମଠ । କୁ୍ୟ ବୌଦ୍ଧମଠ ଏଠାରୁ ମାତ୍ର ୧୨ କିଲୋମିଟର ଦୂର, ୭ କିଲୋମିଟର ଦୂରରେ ରହିଛି କିବର, ଯାନବାହାନରେ ପହଞ୍ଚିବାର ଶେଷ ସ୍ଥାନ ଏହା । **ଅକ୍ଷତ ଗ୍ରାମୀଣ କାବନ** ସ୍ଥିତିର ଗାଁଗୁଡ଼ିକରେ ହିମାଚଳି ଶୈଳୀରେ କାଠଗଢ଼ି ଓ ପଥରରେ ଘର ତିଆରି ହୁଏ । ଘରର ଛାତରେ ଶୀତବିନ ପାଇଁ ଗୋଷାଧ୍ୟ ଗଢ଼ିତ

କାବନର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଅନୁଭବ କିପରି କରାଯାଏ, ଏହି ପିଲାଙ୍କ ଚେହେରା ଶିଖାଇ ଦିଏ । **ଲାଲୁଙ୍ଗ ବୌଦ୍ଧମଠ** ଧ୍ୟାନକର୍,ଠାରୁ ୧୨କି.ମି. ଦୂରରେ ଅଛି ଏକ କ୍ଷୁଦ୍ର ପାରମ୍ପରିକ ଜନସଂସ୍ଥିତ ଲାଲୁଙ୍ଗ । ଏଠାରେ ଥିବା ମଧ୍ୟଯୁଗୀୟ ବୌଦ୍ଧମଠ ଦେଖିବା ଯୋଗ୍ୟ । ସ୍ଥିତି ଉପତ୍ୟାକାରେ ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କ ନଜର ଠାରୁ ଦୂରରେ ଅଛି ଏହି ବୌଦ୍ଧମଠ । ସ୍ଥାନୀୟ ଭାଷାରେ ଲାଲୁଙ୍ଗର ଅର୍ଥ

କାବନର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଅନୁଭବ କିପରି କରାଯାଏ, ଏହି ପିଲାଙ୍କ ଚେହେରା ଶିଖାଇ ଦିଏ । **ଲାଲୁଙ୍ଗ ବୌଦ୍ଧମଠ** ଧ୍ୟାନକର୍,ଠାରୁ ୧୨କି.ମି. ଦୂରରେ ଅଛି ଏକ କ୍ଷୁଦ୍ର ପାରମ୍ପରିକ ଜନସଂସ୍ଥିତ ଲାଲୁଙ୍ଗ । ଏଠାରେ ଥିବା ମଧ୍ୟଯୁଗୀୟ ବୌଦ୍ଧମଠ ଦେଖିବା ଯୋଗ୍ୟ । ସ୍ଥିତି ଉପତ୍ୟାକାରେ ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କ ନଜର ଠାରୁ ଦୂରରେ ଅଛି ଏହି ବୌଦ୍ଧମଠ । ସ୍ଥାନୀୟ ଭାଷାରେ ଲାଲୁଙ୍ଗର ଅର୍ଥ

କାବନର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଅନୁଭବ କିପରି କରାଯାଏ, ଏହି ପିଲାଙ୍କ ଚେହେରା ଶିଖାଇ ଦିଏ । **ଲାଲୁଙ୍ଗ ବୌଦ୍ଧମଠ** ଧ୍ୟାନକର୍,ଠାରୁ ୧୨କି.ମି. ଦୂରରେ ଅଛି ଏକ କ୍ଷୁଦ୍ର ପାରମ୍ପରିକ ଜନସଂସ୍ଥିତ ଲାଲୁଙ୍ଗ । ଏଠାରେ ଥିବା ମଧ୍ୟଯୁଗୀୟ ବୌଦ୍ଧମଠ ଦେଖିବା ଯୋଗ୍ୟ । ସ୍ଥିତି ଉପତ୍ୟାକାରେ ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କ ନଜର ଠାରୁ ଦୂରରେ ଅଛି ଏହି ବୌଦ୍ଧମଠ । ସ୍ଥାନୀୟ ଭାଷାରେ ଲାଲୁଙ୍ଗର ଅର୍ଥ

କାବନର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଅନୁଭବ କିପରି କରାଯାଏ, ଏହି ପିଲାଙ୍କ ଚେହେରା ଶିଖାଇ ଦିଏ । **ଲାଲୁଙ୍ଗ ବୌଦ୍ଧମଠ** ଧ୍ୟାନକର୍,ଠାରୁ ୧୨କି.ମି. ଦୂରରେ ଅଛି ଏକ କ୍ଷୁଦ୍ର ପାରମ୍ପରିକ ଜନସଂସ୍ଥିତ ଲାଲୁଙ୍ଗ । ଏଠାରେ ଥିବା ମଧ୍ୟଯୁଗୀୟ ବୌଦ୍ଧମଠ ଦେଖିବା ଯୋଗ୍ୟ । ସ୍ଥିତି ଉପତ୍ୟାକାରେ ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କ ନଜର ଠାରୁ ଦୂରରେ ଅଛି ଏହି ବୌଦ୍ଧମଠ । ସ୍ଥାନୀୟ ଭାଷାରେ ଲାଲୁଙ୍ଗର ଅର୍ଥ

କାବନର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଅନୁଭବ କିପରି କରାଯାଏ, ଏହି ପିଲାଙ୍କ ଚେହେରା ଶିଖାଇ ଦିଏ । **ଲାଲୁଙ୍ଗ ବୌଦ୍ଧମଠ** ଧ୍ୟାନକର୍,ଠାରୁ ୧୨କି.ମି. ଦୂରରେ ଅଛି ଏକ କ୍ଷୁଦ୍ର ପାରମ୍ପରିକ ଜନସଂସ୍ଥିତ ଲାଲୁଙ୍ଗ । ଏଠାରେ ଥିବା ମଧ୍ୟଯୁଗୀୟ ବୌଦ୍ଧମଠ ଦେଖିବା ଯୋଗ୍ୟ । ସ୍ଥିତି ଉପତ୍ୟାକାରେ ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କ ନଜର ଠାରୁ ଦୂରରେ ଅଛି ଏହି ବୌଦ୍ଧମଠ । ସ୍ଥାନୀୟ ଭାଷାରେ ଲାଲୁଙ୍ଗର ଅର୍ଥ

ଅ । ଉ ସେମାନଙ୍କ ମାଂସରୁ ପୁଷିକର ସ୍ୱାଦିଷ୍ଟ ଖାଦ୍ୟ ମିଳେ । ଏକସବୁ କାବଜକୁ ସାଧାରଣ ଗ୍ରାମବାସୀଙ୍କ ମୁଖ୍ୟ ସମ୍ପଦ । **ହୁବକୁଳିଆ ଗାଁ ନାକୋ** ଶୀତ ଆଉ ପୋଷାକାଦିର ଫଟୋ ପରି ମନୋରମ ନାକୋ ଗାଁ ଅଛି ନାକୋ ହ୍ରଦ କୂଳରେ । ଏହି ହ୍ରଦ ବି ଦେଖିବା ପରି ସ୍ଥାନ । ହ୍ରଦର ଶୀତ ସ୍ୱଚ୍ଛ କଳରେ ନୀଳ ଆକାଶ, ବୁଷ୍ଟାଭାସିତ ପର୍ବତ ଓ ସବୁଜ ଗଛର ନିଖୁଣ ପ୍ରତିବିମ୍ବ ସୃଷ୍ଟିହୁଏ । ବରଫ ଘୋଡ଼େଇ ହୋଇଥିବା ପର୍ବତ ଓ ନୀଳ ଆକାଶ ଏହି ହ୍ରଦରେ ମିଶିଗଲା ପରି ମନେହୁଏ । ନାକୋ ଗାଁ ବର୍ଷସାରା ସୁନ୍ଦର, ହେଲେ ଶୀତରେ ଏକଦମ୍ ବଦଳିଯାଏ ଏହାର ମନୋରମ

ବୌଦ୍ଧମଠର ସ୍ଥାପତ୍ୟ ଓ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ସମ୍ପର୍କତା ଏବେବି ଅଶୁଷ୍କ ରହିଛି । ଏହି ବୌଦ୍ଧ ମଠ ନିଜର ସୁନ୍ଦ୍ର ପ୍ରାଚୀର କଳା ଓ ପୁାଷ୍ଟର କାରୁକାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ବିଖ୍ୟାତ । ଦଲାଲଜାମାଳ ଭାଷାରେ ବୌଦ୍ଧ ସଂସ୍କୃତିର ପ୍ରସାର ପାଇଁ ବୌଦ୍ଧ-ଟିକଟାୟ ସହଯୋଗର

କାବନର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଅନୁଭବ କିପରି କରାଯାଏ, ଏହି ପିଲାଙ୍କ ଚେହେରା ଶିଖାଇ ଦିଏ । **ଲାଲୁଙ୍ଗ ବୌଦ୍ଧମଠ** ଧ୍ୟାନକର୍,ଠାରୁ ୧୨କି.ମି. ଦୂରରେ ଅଛି ଏକ କ୍ଷୁଦ୍ର ପାରମ୍ପରିକ ଜନସଂସ୍ଥିତ ଲାଲୁଙ୍ଗ । ଏଠାରେ ଥିବା ମଧ୍ୟଯୁଗୀୟ ବୌଦ୍ଧମଠ ଦେଖିବା ଯୋଗ୍ୟ । ସ୍ଥିତି ଉପତ୍ୟାକାରେ ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କ ନଜର ଠାରୁ ଦୂରରେ ଅଛି ଏହି ବୌଦ୍ଧମଠ । ସ୍ଥାନୀୟ ଭାଷାରେ ଲାଲୁଙ୍ଗର ଅର୍ଥ

କାବନର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଅନୁଭବ କିପରି କରାଯାଏ, ଏହି ପିଲାଙ୍କ ଚେହେରା ଶିଖାଇ ଦିଏ । **ଲାଲୁଙ୍ଗ ବୌଦ୍ଧମଠ** ଧ୍ୟାନକର୍,ଠାରୁ ୧୨କି.ମି. ଦୂରରେ ଅଛି ଏକ କ୍ଷୁଦ୍ର ପାରମ୍ପରିକ ଜନସଂସ୍ଥିତ ଲାଲୁଙ୍ଗ । ଏଠାରେ ଥିବା ମଧ୍ୟଯୁଗୀୟ ବୌଦ୍ଧମଠ ଦେଖିବା ଯୋଗ୍ୟ । ସ୍ଥିତି ଉପତ୍ୟାକାରେ ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କ ନଜର ଠାରୁ ଦୂରରେ ଅଛି ଏହି ବୌଦ୍ଧମଠ । ସ୍ଥାନୀୟ ଭାଷାରେ ଲାଲୁଙ୍ଗର ଅର୍ଥ

କାବନର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଅନୁଭବ କିପରି କରାଯାଏ, ଏହି ପିଲାଙ୍କ ଚେହେରା ଶିଖାଇ ଦିଏ । **ଲାଲୁଙ୍ଗ ବୌଦ୍ଧମଠ** ଧ୍ୟାନକର୍,ଠାରୁ ୧୨କି.ମି. ଦୂରରେ ଅଛି ଏକ କ୍ଷୁଦ୍ର ପାରମ୍ପରିକ ଜନସଂସ୍ଥିତ ଲାଲୁଙ୍ଗ । ଏଠାରେ ଥିବା ମଧ୍ୟଯୁଗୀୟ ବୌଦ୍ଧମଠ ଦେଖିବା ଯୋଗ୍ୟ । ସ୍ଥିତି ଉପତ୍ୟାକାରେ ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କ ନଜର ଠାରୁ ଦୂରରେ ଅଛି ଏହି ବୌଦ୍ଧମଠ । ସ୍ଥାନୀୟ ଭାଷାରେ ଲାଲୁଙ୍ଗର ଅର୍ଥ

କାବନର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଅନୁଭବ କିପରି କରାଯାଏ, ଏହି ପିଲାଙ୍କ ଚେହେରା ଶିଖାଇ ଦିଏ । **ଲାଲୁଙ୍ଗ ବୌଦ୍ଧମଠ** ଧ୍ୟାନକର୍,ଠାରୁ ୧୨କି.ମି. ଦୂରରେ ଅଛି ଏକ କ୍ଷୁଦ୍ର ପାରମ୍ପରିକ ଜନସଂସ୍ଥିତ ଲାଲୁଙ୍ଗ । ଏଠାରେ ଥିବା ମଧ୍ୟଯୁଗୀୟ ବୌଦ୍ଧମଠ ଦେଖିବା ଯୋଗ୍ୟ । ସ୍ଥିତି ଉପତ୍ୟାକାରେ ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କ ନଜର ଠାରୁ ଦୂରରେ ଅଛି ଏହି ବୌଦ୍ଧମଠ । ସ୍ଥାନୀୟ ଭାଷାରେ ଲାଲୁଙ୍ଗର ଅର୍ଥ

କାବନର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଅନୁଭବ କିପରି କରାଯାଏ, ଏହି ପିଲାଙ୍କ ଚେହେରା ଶିଖାଇ ଦିଏ । **ଲାଲୁଙ୍ଗ ବୌଦ୍ଧମଠ** ଧ୍ୟାନକର୍,ଠାରୁ ୧୨କି.ମି. ଦୂରରେ ଅଛି

